

3. Dubynska H. M. Dosvid ta perspektyvy vprovadzhenia dystantsiinykh metodiv osvity na kafedri infektsiinykh khvorob z epidemiolohiieiu / H. M. Dubynska, L. M. Syzova, T. I. Koval [ta in.] // Materialy mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi konferentsii «Problema intehratsii natsionalnykh zakladiv vyshchoi osvity do Yevropeiskoho osvithnoho seredovyshcha». – Kharkiv, 29-31 zhovtnia - 2012 roku. - S. 34-36.
4. Kazakov V. N. Telemeditsina / V.N. Kazakov, V. G. Klimovitskiy, V. A. Vladzimirskiy // – Donetsk: tipograflya OOO «Nord», – 2002. – 100 s.
5. Krevskiy I. G. Innovatsionnyie modeli organizatsii obucheniya s ispolzovaniem dystantsionnyih obrazovatelnyih tehnologiy / I. G. Krevskiy // Menedzhment innovatsiy. – 2008. – No.3. – S.222-231.
6. Kapustianska A. A. Formy navchannia u suchasnykh vyshchykh medychnykh shkolakh / A. A. Kapustianska, N. V. Moisieieva [ta in.] // Svit medytsyny ta biolohii. – 2017. – No.3(61). – S. 198-200.
7. Elektron. resurs: <http://webinari.biz/>

Реферати

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ПІСЛЯДИПЛОМНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ МЕДИЧНІЙ ШКОЛІ

Дубинська Г. М., Котелевська Т. М., Ізюмська О. М.,
Прийменко Н. О., Боднар В. А.

У статті наведений досвід впровадження дистанційних технологій в післядипломну освіту лікарів на кафедрі інфекційних хвороб з епідеміологією ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія», що сприяє реалізації безперервної медичної освіти, є одним із механізмів удосконалення якості професійної підготовки та має економічну ефективність. Розглянуті подальші перспективи в умовах інтенсивного розвитку інформаційних технологій.

Ключові слова: дистанційна освіта, післядипломне навчання лікарів, інфекційні хвороби.

Стаття надійшла 5.09.2017 р.

ДИСТАНЦИОННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ КАК ИННОВАЦИОННАЯ ФОРМА ПОСЛЕДИПЛОМНОГО ОБУЧЕНИЯ В ВЫСШЕЙ МЕДИЦИНСКОЙ ШКОЛЕ

Дубинская Г. М., Котелевская Т. М., Изюмская О. М.,
Прийменко Н. О., Боднар В. А.

В статье приведен опыт внедрения дистанционных технологий в последипломном образовании врачей на кафедре инфекционных болезней с эпидемиологией ВДНЗУ «Украинская медицинская стоматологическая академия», что способствует реализации непрерывного медицинского образования, является одним из механизмов совершенствования качества профессиональной подготовки и имеет экономическую эффективность. Рассмотрены дальнейшие перспективы в условиях интенсивного развития информационных технологий.

Ключевые слова: дистанционное образование, последипломное обучение врачей, инфекционные болезни.

DOI 10.26724 / 2079-8334-2017-4-62-213-216

УДК 378.6-057.875:616-091

Н. В. Ройко, Б. М. Филенко, С. А. Проскурня, С. М. Совгиря
Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

РІВЕНЬ МОТИВАЦІЇ ТА СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО ВИВЧЕННЯ ПАТОМОРФОЛОГІЇ

Мотивація є ключовим фактором успіху студентів на всіх етапах формування їх професійних якостей. Метою та завданнями нашої роботи стало визначення рівня мотивованості студентів до вивчення патоморфології, їх ставлення щодо засобів і методів проведення занять. Було проведено анкетування студентів на стоматологічному та медичних факультетах з допомогою розробленої анкети, що включає питання для визначення факторів зовнішньої та внутрішньої мотивації студентів, їх ставлення до вивчення патоморфології, змістовності навчального процесу. Підводячи підсумки проведеного дослідження, можна прийти до висновку, що мотивація студентів відіграє значну роль в успішності студента, його ставленні до предмету та формуванні особистості майбутнього фахівця. Це потребує від викладача постійного пояснення та наочної демонстрації на прикладах важливості патоморфології в практичній діяльності лікаря.

Ключові слова: мотивація, патоморфологія, студент, удосконалення навчання.

Основним завданням вищого медичного навчального закладу на сьогоднішньому етапі розвитку медицини є виховання висококваліфікованого, компетентного, конкурентоспроможного фахівця. Основними якостями майбутнього лікаря повинні бути високий професіоналізм, ініціативність, почуття відповідальності, вміння швидко орієнтуватися в ситуації, приймати самостійні рішення, формувати потребу в самовдосконаленні. Важливу роль у формуванні такої особистості відіграє позитивна мотивація студентів до навчання [4].

Мотивація – це психофізіологічний процес, який керує поведінкою людини та розвиває його організацію, активність і стійкість, спрямованість діяльно задовольняти свої потреби. Мотивація, як внутрішня, так і зовнішня, є ключовим фактором успіху студентів на всіх етапах формування їх професійних якостей. Викладачі можуть відігравати ключову роль у забезпеченні та заохоченні цієї мотивації у своїх студентів. Звичайно, це набагато легше сказати, ніж зробити, так як всі студенти мотивовані по-різному [2]. Внутрішня мотивація може бути довготривалою та самодостатньою. Зусилля по створенню такого роду мотивації також є, як правило, зусиллями,

спрямованими на сприяння навчанню студентів. Такі зусилля часто зосереджуються на предметі, а не на вдосконаленні його вивчення.

Зовнішні мотиватори включають батьківські очікування, очікування інших людей, здобуток поваги однокурсників, друзів. Зовнішні мотиватори легше виробляють зміни в поведінці та, як правило, потребують порівняно невеликих зусиль або підготовки. Крім того, зусилля по застосуванню зовнішніх мотиваторів часто не потребують значних знань окремих студентів.

Викладачу необхідно приділяти багато часу і зусиль, щоб активувати та утримати групу, захопити їх навчанням, довести значення отриманих знань для їх подальшого використання та практичної діяльності.

Науково-педагогічними працівниками кафедри патологічної анатомії з секційним курсом ВДНЗУ «УМСА» приділяється значна увага удосконаленню методів та засобів навчання [1, 3, 5]. Проте, подальший прогрес не можливий без всебічного вивчення потреб та особистісних характеристик студента, що є мотиваційними факторами. Тому, дослідження стану мотивації за різними напрямками підготовки має важливе значення для удосконалення та ефективної організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах та, як наслідок, формування успішних майбутніх фахівців.

Метою роботи стало визначення рівня мотивованості студентів до вивчення патоморфології, їх ставлення та оцінка щодо засобів і методів проведення занять.

Матеріал та методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань нами була розроблена анкета, що включає всебічні питання для визначення факторів зовнішньої та внутрішньої мотивації студентів, їх ставлення до вивчення предмету «Патоморфологія», змістовності навчального процесу.

Було проведено анкетування студентів на стоматологічному та медичних факультетах. Всього опитано 220 респондентів, по 110 на кожному факультеті. Їм запропонували відповісти на 5 питань. Дані анкетування обчислювалися в процентному співвідношенні.

Для всебічного та об'єктивного дослідження поставленої задачі при обробці результатів враховували успішність студентів та їх активність на заняттях. Такий підхід дозволяє різнопланово вивчити дане питання, визначити мотивованість кожного студента та забезпечити індивідуальний підхід до викладання, спланувавши програму удосконалення навчання.

Результати дослідження та їх обговорення. Для визначення зовнішньої та внутрішньої мотивації вступу до Академії було запропоновано відповісти на питання «Що для Вас було приводом до вступу на Ваш факультет?» з декількома варіантами відповіді. Основною характеристикою внутрішньої мотивації є зацікавленість фахом. Зовнішня мотивація не пов'язана з процесом навчання, а полягала у впливі батьків, друзів, фінансових чинниках та ін.

Як було встановлено, більшість студентів на обох факультетах вибрали свою спеціальність за покликанням (76,5% та 75,4% на стоматологічному та медичному факультетах відповідно), що є сильним мотиваційним фактором. 19,4% студентів-стоматологів та 15,4% студентів-медиків вказали, що приводом до вступу було бажання батьків або порада (приклад) друзів. Це є значущим зовнішнім мотивом, так як студент прагне отримати схвалення батьків або оточуючих, проте не сприяє покращенню показників власної успішності та прагненню до засвоєння матеріалу, що вивчається. Необхідно звернути увагу на студентів-стоматологів (4,1%) та студентів-медиків (4,6%), які запропонували свій варіант відповіді, що полягає у забезпеченні свого майбутнього матеріального становища. У таких студентів домінує зовнішня мотивація, яка негативно впливає на навчальний процес (рис. 1).

Для встановлення домінанти навчання на обох факультетах студент повинен був відповісти на питання «Що є зараз найактуальнішим для більшості студентів Вашого курсу?». Провівши аналіз отриманих даних можна прийти до висновку, що більше половини студентів зацікавлені навчанням, тобто домінують професійні мотиви. У 65,3% студентів стоматологічного факультету та у 60% медичного найактуальнішим є навчальна діяльність, ще майже по 4 % респондентів відповіли, що для них є важливим займатися науковою діяльністю. Проте, необхідно звернути увагу на 30,6% студентів стоматологічного факультету та на 35,4% студентів медичного факультету, у яких навчальна діяльність відходить на другий план у зв'язку з наявністю проблем житла та побуту, сексуальних відносин, взаємостосунків з оточуючими (батьками, друзями, однокурсниками). У таких студентів не має бажання професійно розвиватися та займатися науковою діяльністю (рис. 2).

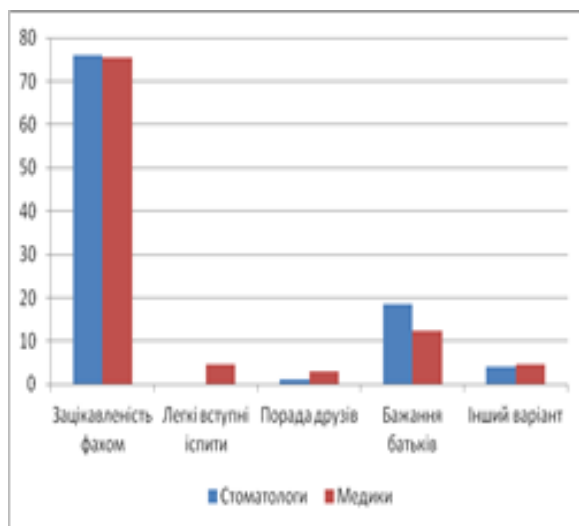

Рис. 1. Аналіз зовнішньої та внутрішньої мотивації вступу до Академії.

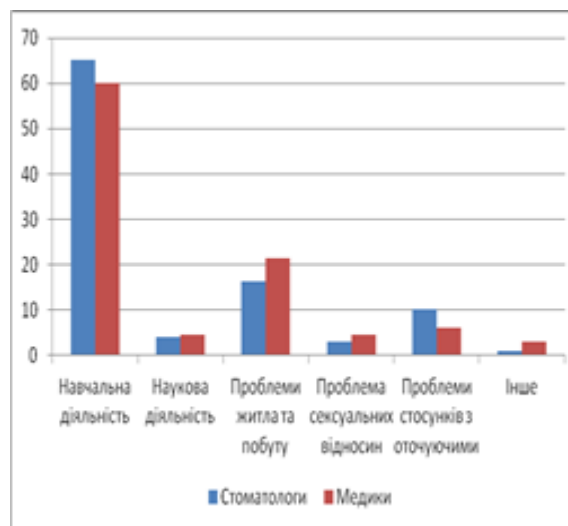

Рис. 2. Аналіз домінант навчання у студентів стоматологічного та медичних факультетів.

Ставлення студентів до вивчення «Патоморфології» та її значення в подальшому навчанні і майбутній практичній діяльності визначалось за допомогою тотожного питання з простими відповідями «Так» чи «Ні». Отримані результати висвітлені на рис. 3.

Враховуючи дані можна прийти до висновку, що значна частина студентів не повністю усвідомлюють важливість та необхідність предметів, що вивчають. Така ситуація різко знижує мотивацію до навчання та успішність студентів, а отже уповільнює їх професійний розвиток. Порівнюючи отримані результати з успішністю студентів на заняттях, підтверджуємо нашу думку. Тому, важливим є пояснення та наочне обґрунтування важливості отриманих знань з патоморфології при вивченні предметів на старших курсах, тобто впроваджувати принципи міждисциплінарної інтеграції та наводити приклади з практичної діяльності лікаря будь-якої спеціальності, що базуються на знаннях патологічної анатомії.

У зв'язку зі скороченням годин практичних занять та необхідністю засвоєння великого обсягу матеріалу, для студентів гостро стоїть питання браку часу. Студенти зі стійкою мотивацією витрачають максимальну кількість часу для вивчення теми, у той час, як студент без мотивації не витрачає свого часу на навчання або приділяє цьому мінімальний час. Аналіз даного питання дає змогу зрозуміти причини неуспішності студентів. З цією метою запропоновано відповісти на питання «Наскільки швидко ви готуетесь до занять з патоморфології?». Отримані результати показують, що 9,2% стоматологів та 23,1% медиків легко засвоюють матеріал, відповідно 76,5% і 67,7% витрачають значну кількість часу, а 14,3% та 9,2% взагалі не готуються до занять з різних причин (рис.4).

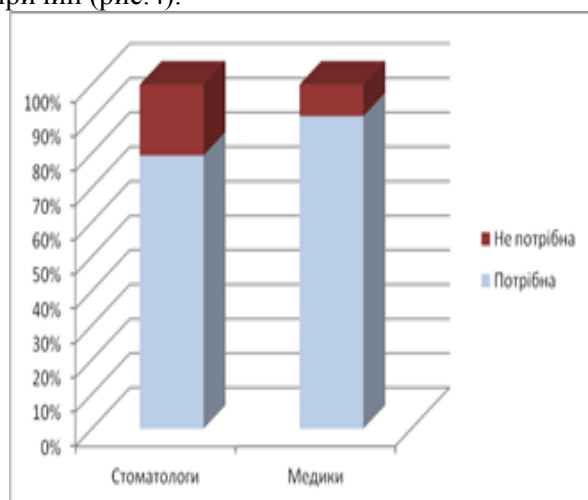

Рис. 3. Ставлення студентів до вивчення «Патоморфології»

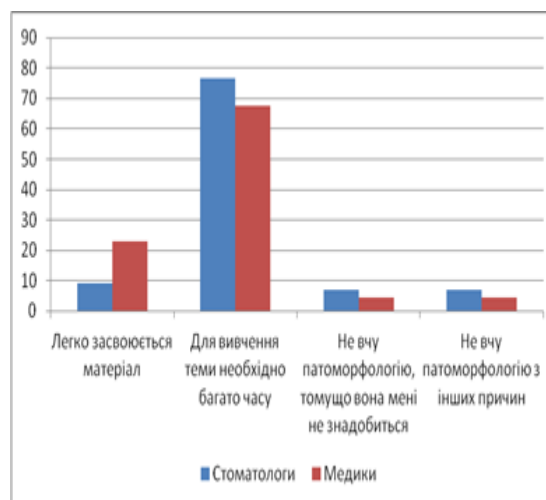

Рис. 4. «Наскільки швидко ви готуетесь до занять з патоморфології?»

Проводячи аналіз отриманих даних необхідно враховувати здібності кожного студента окремо. Проте, чим вища мотивація студентів до навчання, тим більше вони схильні прикладати

зусиль для досягнення поставленої мети. Групу ризику становлять студенти, які не готуються до занять, незалежно від причини, що сприяє погіршенню успішності, а іноді й відрахованню.

Останнє питання анкети «Наскільки Вас задовольняє постановка навчального процесу на кафедрі патологічної анатомії з секційним курсом?» дає можливість оцінити стан змістовності занять, забезпеченості навчальною літературою, наочними та технічними засобами навчання та ін. Це дає змогу розробити план удосконалення навчального процесу, враховуючи його оцінку студентом. Загалом респонденти задоволені станом навчального процесу на кафедрі в цілому. 28,5% та 24,6% студентів стоматологічного і медичного факультетів відповідно відмітили забезпеченість дисципліни навчальною літературою й використання елементів наочності технічних засобів на практичних заняттях та лекціях.

Підсумок

Отже, науково-педагогічні співробітники кафедри патологічної анатомії з секційним курсом постійно удосконалюють методи та засоби навчання студентів. Проте, підводячи підсумки проведеного дослідження, можна прийти до висновку, що мотивація студентів відіграє значну роль в успішності студента, його ставленні до предмету та формуванні особистості майбутнього фахівця. Це потребує від викладача постійного пояснення та наочної демонстрації на прикладі важливості патоморфології в практичній діяльності лікаря.

Перспективи використання результатів. Отримані дані є підґрунтям для удосконалення викладання патоморфології та можуть носити рекомендаційний характер для суміжних дисциплін.

Список літератури

1. Hasiuk A. P. Osoblyvosti vykladannia spetsialnoi patomorfologii za tsyklovym metodom / A. P. Hasiuk, N. V. Roiko, B. M. Fylenko [ta in.] // Suchasni pidkhody do vyshchoi medychnoi osvity v Ukraini: mat. XIV Vseukrainskoi nauk.-prakt. konf. z mizhnarodnoiu uchastiu, prysviachenoї 60-richchiu TDMU. – Ternopil, - 2017. – S. 172.
2. Malinauskas R. K. Motivatsiya studentov raznykh periodov obucheniya // Sotsiologicheskie issledovaniya.– 2014.– No.2. – S. 134–138.
3. Proskurnia S. A. Novi pidkhody do vykladannia biopsiino-sektsiinoho kursu v suchasnykh umovakh / S. A. Proskurnia, A. P. Hasiuk, N. V. Roiko [ta in.] // Osnovni napriamky udoskonalennia pidhotovky medychnykh kadrov u suchasnykh umovakh: materialy navchalno-nauk. konf. z mizhnarodnoiu uchastiu. – Poltava, 2015. – S. 204-205.
4. Rekun H. P. Diahnostyka navchalnoi motyvatsii studentiv VNZ / H. P. Rekun, Yu. I. Prus // Aktualni problemy ekonomiky. – 2015. – No.5(167). – S. 386-394.
5. Roiko N. V. Metody optymizatsii navchalnoho protsesu na kafedri patolohichnoi anatomii z sektsiinym kursom VDNZU «UMSA» / N.V. Roiko, I.I. Starchenko, S.A. Proskurnia [ta in.] // Aktualni problemy suchasnoi patolohichnoi anatomii: materialy naukovo-praktychnoi konferentsii. – Kyiv, - 2017. – S.90-91.

Реферати

УРОВЕНЬ МОТИВАЦИИ И ОТНОШЕНИЕ СТУДЕНТОВ К ИЗУЧЕНИЮ ПАТОМОРФОЛОГИИ

Ройко Н. В., Филенко Б. Н., Проскурня С. А.,
Совгыря С. Н.

Мотивация является ключевым фактором успеха студентов на всех этапах формирования их профессиональных качеств. Целью и задачами нашей работы стало определение уровня мотивированности студентов к изучению патоморфологии, их отношение к методам проведения занятий. Было проведено анкетирование студентов на стоматологическом и медицинских факультетах с помощью разработанной анкеты, которая включает вопросы для определения факторов внешней и внутренней мотивации студентов, их отношение к изучению патоморфологии, содержательности учебного процесса. Подводя итоги проведенного исследования, можно сделать вывод, что мотивация студентов играет значительную роль в успеваемости студента, его отношении к предмету и формировании личности будущего специалиста. Это требует от преподавателя постоянного объяснения и наглядной демонстрации на примерах важности патоморфологии в практической деятельности врача.

Ключевые слова: мотивация, патоморфология, студент, совершенствование обучения.

Стаття надійшла 20.08.2017 р.

THE LEVEL OF MOTIVATION AND STUDENTS' ATTITUDE TO STUDY PATHOMORPHOLOGY

Royko N. V., Filenko B. N., Proskurnya S. A.,
Sovgyrya S. N.

Motivation is a key factor in the successful learning of students at all stages of the formation of their professional qualities. The purpose and objectives of the paper was to define the level of students' motivation to study pathomorphology, their attitude to the means and methods of learning. Students of the Dental and Medical Faculties have been surveyed, using the developed questionnaire that includes questions to determine factors of the outer and inner motivation of students, their attitude to study pathomorphology, meaningfulness of the learning process. The findings of the study have been established that students' motivation is crucial in the effective study of a student, his/her attitude to the subject and the formation of the personality of the future professional. Consequently, an educator should constantly explain the material and use visual aids to demonstrate on the examples of the importance of pathomorphology in the practical activity of a physician.

Key words: motivation, pathomorphology, student, improvement of training.